

Vughtse Lunetten

NS-wandeloct

Beschrijving van de wandeloct

Inleiding

Stichting Wandelnet heeft in samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen een serie wandelochten van station naar station samengesteld. Deze NS-wandelochten volgen een gedeelte van een Lange-Afstand-Wandelpad (LAW).

De route 'Vughtse Lunetten':

LAW: Pelgrimspad 2

Lengte: 10 km (of 9 km rechtstreeks de stad uit)

Beginpunt: station 's Hertogenbosch

Eindpunt: station Vught.

Karakteristieken: binnenstad en stadswallen

's-Hertogenbosch. Dommel en het Bossche Broek. Vughtse Lunetten en Nationaal Monument Kamp Vught.

Horeca

Begin route 's-Hertogenbosch: diverse horecagelegenheden.

Na 8 km: www.devughtseheide.nl. Gesloten op ma/di (di alleen in wintermaanden).

Routebeschrijving

Vanuit de hoofdingang van het NS-station 's-Hertogenbosch loopt u recht door over het stationsplein

en Stationsweg en volgt de wit-rode markering van het Pelgrimspad. Direct na de brug heeft u de keuze: de route door de binnenstad langs de St. Janskathedraal gaat recht door. Wie een kortere route langs de Dommel wil volgen en zo snel mogelijk de stad wil verlaten, gaat rechtsaf (zie de onderbroken lijn op de kaart en beschrijving onder 2). De route is in dat laatste geval ongeveer 1 km korter.

Route door de binnenstad

Ga de brug over de Dommel over en loop recht door, Visstraat. Eerste straat rechtsaf, Lepelstraat. Recht door, Molenstraat. Linksaf, Uilenburgstraatje. Rechtsaf, Postelstraat. Linksaf, Stoofstraat. Rechtsaf, Snellestraat. Linksaf via Schapenmarkt naar Markt. Na het stadhuis rechtsaf, Ridderstraat. Linksaf en recht door, Fonteinstraat, daarna Krullartstraat. Rechtsaf, Kerkstraat. Rechts langs de St. Jan.

① 's-Hertogenbosch

Al in de Middeleeuwen was 's-Hertogenbosch een belangrijk economisch en religieus centrum aan de noordgrens van het Hertogdom Brabant. Vanaf 1381 kwamen er pelgrims naar de kapittelkerk van Sint Jan de Evangelist, omdat er wonderen werden toegeschreven aan een Mariabeeld. In 1559 werd de kerk tot kathedraal verheven. Na de inneming van de stad door Frederik Hendrik werd de Sint Jan door de protestanten in gebruik genomen. Pas in 1810 kreeg de kerk weer een rooms-katholieke functie.

Door 's-Hertogenbosch lopen vele stroompjes, de Binnendieze. Vanwege gebrek aan staduitbreidingsmogelijkheden zijn hier huizen overheen gebouwd. Halverwege de 20ste eeuw was het de bedoeling het water te dempen vanwege stank- en knaagdieren-overlast. Vanwege het unieke karakter is 3630 meter, waarvan 1290 meter overdekt, nu toch gerestaureerd.

Vlak voor de grote zij-ingang van de kerk gaat u rechtsaf, Parade (negeren wit-rode markering van Maarten van Rossumpad dat recht door gaat). Aan het eind van het plein recht door, Triniteitstraat en bij de Oude Dieze linksaf over een brug. Bij de stoplichten oversteken en daarna rechtsaf, over een tegelpad (negeren wit-rode markering recht door gaande Hertogenpad), met links het water van de stadswal en het Bossche Broek. Na 1 km komt u uit bij het bastion Vught, bij het informatiebord over het Pelgrimspad. Hier komen beide routes weer bij elkaar. U gaat hier linksaf, over het bastion.

② Bossche Vestingwerken in restauratie

Met dit grote project wil 's-Hertogenbosch de vestingwerken niet alleen zichtbaar maken voor de

inwoners van de stad, maar ook voor bezoekers en toeristen, zodat ze uitgroeien tot een cultuurhistorische en toeristische trekpleister. Voor meer informatie over de verdedigingswerken en aangrenzende natuurgebieden kunt u naar informatiecentrum Bastionder in Bastion Oranje, open woe, vr t/m zo 12-16 uur, zie www.vestingstad.com

Korte route langs de Dommel

Voor de brug gaat u rechtsaf, v.d. Does de Willeboissingel. Aan het eind van de singel, dat is na 750 meter, linksaf over een fietsbrug. Loop schuin recht door, langs de Molenberg; steek de Vughterstraat over en ga met de bocht mee naar links. Direct hierna rechtsaf de verkeersweg oversteken, bij de stoplichten en ANWB-wegwijzer (Y-2023-9). U komt uit op het bastion Vught, vlak bij het informatiebord over het Pelgrimspad. Hier komen beide routes weer bij elkaar. U gaat hier recht door, over het bastion.

Vervolg beide routes

U loopt langs de kanonnen en gaat aan het eind van het bastion linksaf over een brug. Even verder tussen huisnummer 4 en 6 gaat u linksaf en bij de Dommel rechtsaf. Volg eerst een halfverhard karrenspoor, dan een stukje asfalt om enkele huizen heen. Daarna wordt het een graspad langs de oever. Het komt uit op een verkeersweg, waar u linksaf gaat. Na circa 40 meter steekt u bij de stoplichten rechtsaf over. Recht door, Isabellalaan. Trap over spoorlijn nemen. Over de spoorlijn

links aanhouden. Even voor de Isabella-kazerne bij het bordje 'Vughtse heide' gaat u rechtsaf, een voetpad over de beboste bastionwal.

③ Fort Isabella

Fort Isabella is rond 1618 aangelegd, toen 's-Hertogenbosch nog in Spaanse handen was. Het fort werd vernoemd naar aartshertogin Isabella Clara Eugenia, hertogin van Brabant en dochter van de Spaanse koning Philips II. In 1914 werd Fort Isabella als verdedigingswerk opgeheven en werden de wallen afgegraven en de gebouwen gesloopt. Alleen de toegangspoort, waar bovenop in 1703 een poortgebouwtje is geplaatst, bleef gespaard. Het geheel staat bekend als 'De Puist'. Het fort maakte later deel uit van de stelling om de stad en huisvestte een kazerne.

In de tweede bocht naar links gaat u rechtdoor naar beneden en volgt het pad langs het kanaal. U loopt onder een brug door en volgt 1 km verder de bocht in het kanaal. Circa 200 meter vóór de volgende brug gaat u over een smal klinkerpaadje naar links omhoog. (Voor een bezoek aan Nationaal Monument Kamp Vught gaat u niet links omhoog, maar vervolgt u het pad rechtdoor langs het kanaal. Bij de brug linksaf gaan. Zie stippellijn op de kaart.)

④ Nationaal Monument Kamp Vught

Voor een bezoek aan Kamp Vught volgt u de stippellijn op de kaart. In de Tweede Wereldoorlog werden de

Lunetten en omgeving door de Duitsers in gebruik genomen als concentratiekamp, een donkere periode in de geschiedenis van Vught. Het was destijds het enige concentratiekamp buiten het Derde Rijk en ressorteerde rechtstreeks onder het SS-hoofdkwartier in Berlijn. De SS had behoefte aan ruimte voor het opsluiten van het toenemend aantal gevangenen en voor de vele joden, die gedeporteerd moesten worden. De omstandigheden in het kamp waren al snel miserabel. De gevangenen werden uitgehongerd en afgebeuld. In totaal hebben 31.000 mensen in Vught gevangen gezeten, waarvan er ruim 15.000 zijn gedeporteerd. Voor actuele openingstijden, zie www.nmkampvught.nl.

Op het hoger gelegen pad meteen scherp linksaf. Op een kruising rechtdoor, de gracht steeds aan de rechterhand houden en zijpaden negeren. Waar deze gracht naar rechts afbuigt, kruist u een sloot en gaat rechtdoor omhoog. Op de kruising linksaf, de gracht aan uw linkerhand houden. Na circa 150 meter op een splitsing, rechts aanhouden en de gracht verlaten. Bij een handwijzer (Fusilladeplaats en Nat. Monument kamp Vught) scherp linksaf.

Ter hoogte van het einde van de gracht gaat u rechtsaf en komt uit bij het informatiebord over de Vughtse Lunetten.

⑤ Vughtse Lunetten

's-Hertogenbosch en omgeving waren tot in de 20e

eeuw van militair strategische betekenis. Zelfs in de 19e eeuw werd er rond de stad nog een verdedigingslinie aangelegd, die de Meierij moest beschermen tegen invallen vanuit het jonge België. De Lunetten in Vught werden in opdracht van koning Willem III in 1844-1846 aangelegd. Deze werken vormden samen met fort Isabella de zuidelijke, vooruitgeschoven en boogvormige linie rond de stellingen van 's-Hertogenbosch. De Lunetten zijn gebouwd in de vorm van een halve maan, omringd door een gracht. In totaal werden acht aarden verdedigingswerken aangelegd, die van noordwest naar oost waren genummerd als Lunet I tot en met VIII. De Lunetten I t/m IV zijn in redelijke staat behouden en in het terrein herkenbaar. Ze zijn aangewezen als Rijksmonument. Door de introductie van nieuwe wapens verminderde de strategische waarde van de vesting 's-Hertogenbosch en de omringende versterkingen. De Vestingwet van 1874 legde de Brabantse hoofdstad definitief 'open'. Toch zijn de Vughtse Lunetten formeel pas in 1920 als verdedigingswerken opgeheven.

⑥ Fusilladeplaats Nationaal monument Kamp Vught

Op de fusilladeplaats bij Lunet II zijn in 1944, vlak voor de ontruiming van het kamp, honderden gevangenen om het leven gebracht.

Bij het informatiebord gaat u linksaf het pad in vóór de eerste rij paaltjes (dus niet de parkeerplaats van de Fusilladeplaats oversteken). (Indien u de fusilladeplaats wilt bezoeken, gaat u bij het infobord rechtsaf). Na 40

meter op een driesprong linksaf en 60 meter verder rechtsaf, over een pad langs het water. U blijft langs de oever lopen tot aan een halfopen plek waar meerdere paden samenkomen.

Hier verlaat u het Pelgrimspad en volgt nu schuin rechtdoor een breed pad naar weer een andere gracht. De route is nu gemarkeerd met wit-rode strepen met NS-logo. Bij de gracht gaat u linksaf en volgt even verder de oever van de gracht die u aan uw rechterhand houdt. U houdt iets links aan en volgt de brede laan die uitkomt bij restaurant 'De Vughtse heide' (voor openingstijden zie inleiding). U loopt links van het restaurant De Bréautélaan in en gaat direct daarna linksaf, Lekkerbeetjenlaan. Aan het eind rechtsaf het spoor oversteken en direct weer linksaf, de Lekkerbeetjenlaan vervolgen. Neem de eerste straat rechtsaf, J.F. Kennedylaan. Bij stoplichten steekt u de verkeersweg recht over. Aan de overkant even linksaf, dan rechtsaf en direct weer linksaf, Versterstraat. Deze straat steeds rechtdoor blijven volgen totdat u NS-station Vught bereikt.

Alle gegevens in deze beschrijving en op de routekaart gelden onder voorbehoud van wijzigingen en eventuele drukfouten. Stichting Wandelnet en NS aanvaarden geen verantwoordelijkheid voor schade die wandelaars op enigerlei wijze zouden kunnen ondervinden door gebruik te maken van deze routebeschrijving en/of kaart of door het wandelen van de route. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, publicatie op internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wandelnet.